Opłata pocztowa uiszczona gotówką



# RADA NARODOWA

TYGODNIK

Rok III | Warszawa, 8 grudnia 1946 | Nr 50



TREŚĆ:



H. KURKOWSKA

## O kontakt rad narodowych ze społeczeństwem

Jednym z najbardziej zasadniczych zadań rad narodowych jest koordynacja pracy organizacji społecznych, politycznych i zawodowych, a więc całej działalności publicznej.

Rady narodowe są reprezentacją społeczeństwa, mają za zadanie koordynację działalności publicznej, a więc muszą z tym społeczeństwem utrzymywać stały i jak najściślejszy kontakt. Kontakt ten nie jest wystarczający, jeśli radni na podstawie osobistego kontaktu z ludnością omawiają i wysuwają dezyderaty i trudności terenu, nie jest tym bardziej wystarczający, jeśli na posiedzeniach dyskutowano są sprawy publiczne w zupełnym oderwaniu od społeczeństwa.

Obywatel Prezydent na konferencjach przewodniczących wojewódzkich rad narodowych bardzo wyraźnie podkreślił konieczność porozumiewania się rad z jak najszerszymi kołami społeczeństwa, mówiąc: „Trzeba, żeby prezydia rad narodowych zdawały sprawozdania przed społeczeństwem ze swej działalności, żeby zwoływały zebrania takich czy innych organizacji społecznych i mówiły im o tym, co robią; żeby społeczeństwo czuło, że to jest ich rada narodowa".

Społeczeństwo musi wiedzieć, że rada narodowa jest naprawdę jego przedstawicielstwem, jest jego własną instytucją, która zna jego troski, ale która jednocześnie dzieli się z nim własnymi troskami, własnymi zamierzeniami i własnymi osiągnięciami. Aby taki stosunek wzajemny był możliwy, aby tak bliski kontakt naprawdę osiągnąć, prezydia rad narodowych muszą organizować publiczne zebrania, wszystkich członków organizacji społecznych terenu i na tych zebraniach zdawać sprawozdania ze swej działalności, podawać konkretnie osiągnięcia, wysuwać nowe zagadnienia. Zebrania te przez swój masowy i ogólny charakter zaznajamiają całą ludność z pracą rad, przyczyniając się do zainteresowania tą pracą jak najszerszych mas.

Poza tymi zebraniami masowymi, które powinny odbywać się regularnie co jakiś czas, rady narodowe powinny urządzać zebrania specjalne organizacji społecznych, poświęcone sprawozdaniom z działalności rad i dyskusji nad wysuwanymi przez nie zagadnieniami. Na zebraniach tych przede wszystkim muszą być obecni członkowie tych instytucji, które posiadają swych przedstawicieli w radach.

Akcję tę muszą zainicjować i dopilnować prezydia wojewódzkich rad narodowych, a organizować zebrania w terenie — prezydia powiatowych rad narodowych. Na każdym takim zebraniu musi być obowiązkowo członek powiatowej rady narodowej.

Zwoływanie tego rodzaju zebrań, jak też omówionych poprzednio masowych zebrań ogólnych ma znaczenie dla różnych dziedzin życia społecznego. Dzięki nawiązanemu kontaktowi osiąga się stały związek z masami pracującymi, wychowuje się obywatela przez wciąganie go do pracy nad zadaniami o znaczeniu państwowym, wychowuje się działacza społecznego. A przecież praca nad wychowaniem obywatela jest jednym z naczelnych zadań rad narodowych.

I znów warto się powołać na słowa Obywatela Prezydenta: „Nie trzeba zapominać, trzeba stale pamiętać, że jest jeden niezawodny środek podniesienia autorytetu każdego organu społecznego, a więc i rady narodowej, a mianowicie codzienny, ścisły, jak najbliższy związek z masami pracującymi, z ludem pracującym, z organizacjami społecznymi. Tego związku nie należy zatracać, bo tu leży główne źródło siły i autorytetu rady":

Zacytujemy jeszcze słowa Obywatela Prezydenta na temat wychowawczej roli rad: „Nie mniej ważnym obowiązkiem rad jest wychowanie człowieka, wychowanie obywatela przez wciągnięcie do współudziału w wykonaniu zadań państwowych i społecznych najszerszych mas ludowych; podnoszenie i wychowanie z działaczy robotniczych i chłopskich z inteligencji pracującej nowego typu ofiarnych, wysoko uspołecznionych, wszechstronnie uzdolnionych działaczy państwowych, kierowników samorządu i instytucji publicznych".

Ogólne zebrania urządzane przez rady narodowe dla zaznajomienia całego społeczeństwa z ich działalnością umożliwiają tak zwaną „sprawozdawczość w dół". Z podjęciem i przeprowadzeniem tej akcji rady narodowe nie mogą czekać. Sprawa jest ważna i trzeba ją podjąć natychmiast. Niechaj całe społeczeństwo pozna działalność rad, niechaj się z nimi zbliży, niech je uzna naprawdę za własne przedstawicielstwo, za własny głos decydujący w omawianiu zagadnień swojego terenu.

*Zręby ustroju*

Mgr STANISŁAW OLSZEWSKI

# Rola demokratycznej administracji w akcji wyborczej

Zbliżające się wybory będą niewątpliwie próbą, a zarazem i egzaminem dojrzałości dla młodej demokratycznej administracji polskiej. Artykuł niniejszy ma zwrócić uwagę na trzy szczególnie charakterystyczne momenty:

1. ustrój i charakter obecnej administracji polskiej,
2. zagadnienie kierownictwa,
3. zadanie administracji w akcji wyborczej.

Do p. 1: Musimy sobie bezwzględnie unaocznić, że dzisiejsza administracja polska nie stanowi, jak dawniej, suchego i biurokratycznego aparatu urzędniczego, złożonego z zawodowych urzędników województwa, starostwa, wójtów i policji — aparatu, który był niegdyś jedynie działający i jedynie odpowiedzialny.

Obecnie obok czynnika wymienionego, przyznać trzeba bardziej uspołecznionego i związanego bliżej z społeczeństwem przez kontrolę publiczną, występuje coraz silniej rozwijający się czynnik społeczny, obywatelski, reprezentowany przez rady narodowe z jej organami wykonawczymi i przez przedstawicielstwa stronnictw politycznych, stojących na gruncie manifestu lipcowego P.K.W.N. z r. 1944.

Tak pojęta administracja państwowa w znaczeniu podmiotowym, przy ścisłym współudziale stronnictw demokratycznych, jest siłą i wartością, nieporównanie poważniejszą od jakchkolwiek aparatów administracyjnych z okresów poprzednich, a zatem może łatwiej i sprawniej przeprowadzić te zadania, za które ponieść należy odpowiedzialność przed teraźniejszością i przed przyszłością, jak to ma miejsce np. w chwili obecnej.

Do p. 2: z tak pojętym podmiotowo zagadnieniem administracji państwowej, wzmocnionej jeszcze przez współudział przedstawicielstwa stronnictw demokratycznych, łączy się ściśle i wymaga szczególniejszego wzmiankowania zagadnienie kierownictwa, pojętego z punktu widzenia naukowej organizacji pracy.

Wedle zasad naukowej org. pracy, wymagających elementu przewidywania i jasnego planu pracy, wysuniemy na czoło założenie naukowe odnośnie doboru pracowników. Założenie to polega na takim doborze współpracowników, aby pociągnięcie ich do pracy następowało raczej na podstawie wywołanej u nich chęci i dobrowolnego zgłoszenia się (zasady organizacji pracy społecznej), zaś stosunek podległości na poszczególnych szczeblach pracy był raczej stosunkiem służbowym (rzeczowych) a nie personalnym (osobistym). Elementy tego założenia dadzą się zastosować najskuteczniej tylko tam, gdzie obok czynnika zawodowego pociąga się do pracy w sposób jaknajszerszy czynnik społeczny, obywatelski, reprezentowany w radach narodowych i jej organach wykonawczych oraz przedstawicielstwach stronnictw demokratycznych.

Do p. 3: Przed tak zorganizowaną administracją państwową staje obecnie poważne zagadnienie przygotowania i ułatwienia akcji wyborczej na swoim terenie, tak, by ona odbyła się sprawnie i zgodnie z przepisami ordynacji. Jeśli chodzi o przygotowanie akcji wyborczej, to podstawą tego przygotowania powinno być:

a) należyte zapoznanie się z przepisami ordynacji wyborczej do Sejmu, a to tak przez osoby wchodzące w skład administracji publicznej i organów obywatelskich (j. wyżej) jak i najszersze masy społeczeństwa,

b) wykorzystanie doświadczeń zdobytych z ostatnio przeprowadzonego referendum ludowego, tak w celu zastosowania tych pociągnięć i praktyki, które okazały się słuszne i celowe (przez analogie), jak też uniknięcia tych błędów i usunięcia tych braków, jakie (również przez analogie) okazały się w czasie referendum zbyteczne, niecelowe lub nawet szkodliwe (np. wadliwe tu i ówdzie stosowanie informacji i propagandy, zbyt pochopne postępowanie organów wykonawczych, brak przewidywania, a nawet nieraz nieorientowanie się organów administracyjnych odnośnie zakresu i możliwości działania, braki w organizacji służby łączności i komunikacji, nienależyte warunki pracy komisji obwodowych, nieodpowiednie lokale itp. itp.).

Zadania administracji dadzą się skreślić, jeśli chodzi o przygotowanie akcji i atmosfery wyborczej, jak też umożliwienie i ułatwienie przeprowadzenia aktu wyborczego, następująco:

1) konieczność natychmiastowego dostosowania stanu faktycznego organizacji rad terenowych i ich organów do stanu prawnego. Jak wiadomo stan ten jeszcze gdzieniegdzie nie jest prawidłowy (niepełne lub niewłaściwe składy rad, prezydiów ich itp.). Rady powinny we własnym zakresie przeprowadzić rewizje swego stanu i dokonać reorganizacji w sposób całkowicie dostosowany do wymagań art. 4—7 zaś prezydia rad wyższego stopnia — wywrzeć swój wpływ, wynikający z art. 8 ustawy o organizacji rad nar. (z 11.IX.1944 Dz. U. Nr. 3, poz. 26) oraz okólników Biura Prez. Kr. R. N. z lutego 1946 do l. dz. 7508/B4/242 jak też ze stycznia 1946 do l. dz. 531/46. Zmiana winna również nastąpić tam, gdzie dokonano wyboru lub powołania organów (lub poszczególnych nawet osób) z wyraźnym naruszeniem lub ominięciem przepisów prawnych, bądź w okresie, kiedy nie było należycie zorganizowanych organizacji politycznych (art. 5 § 1 ustawy) powołanych do wysyłania swych przedstawicieli itp.

Braki powyższe szczególnie tam są aktualne, gdzie istnieje niewątpliwa i wyraźna obawa, że tak w zakresie przygotowania wyborów jak i w czasie wyborów, mogą zajść okoliczności utrudniające prace komisji wyborczych, lub utrudniające wykorzystanie praw wyborczych przez obywateli państwa. Przypuszczać atoli należy, że braki te zaistnieją rzeczywiście wyjątkowo i rzadko, gdyż, jak obserwujemy, organizacja rad terenowych jest już, z małymi wyjątkami, wszędzie przeprowadzona i nie nasuwa zastrzeżeń prawnych.

2) Równolegle z tym należy poddać rozpatrzeniu sprawę przygotowania ewent. przeszkolenia odpowiedniego personelu wzgl. tego aparatu administracyjnego, którego zadaniem będzie należyte przygotowanie spisów wyborców itp. (co w okresie referendum nasunęło wiele zastrzeżeń) oraz praca i pomoc przed i w czasie aktu wyborczego. Okres referendum niewątpliwie da tu wiele doświadczeń i wskazówek (np. często podnoszona wadliwość materiałów ewidencyjnych, będących podstawą spisu wyborców i in.).

3) Zapewnienie spokoju, bezpieczeństwa i porządku prawnego (praworządności) ogólnie i odnośnie poszczególnych etapów prac, uporządkowanie linii i dróg (komunikacja).

4) Zapewnienie należytej informacji — szczególnie z zakresu praw i obowiązków obywatelskich itd. tak przed jak i w czasie akcji wyborczej. Szersze masy należy np. uświadomić nietylko odnośnie suchych przepisów i terminów wyborczych, ale także o tych cechach obecnej ordynacji, które podkreślają jej polskość (np. usunięcie od praw osób niegodnych, splamionych w czasie okupacji), demokratyczność (przedstawicielstwo wszystkich legalnych partii w akcie wyb., prawa wyborcze dla wojskowych), zgodność z konstytucją marcową z r. 1921 itd.

5) Zapewnienie najszerszej pomocy i udogodnień dla aktu wyborczego i to bądź z punktu wymagań komisji wyborczych (odpowiedni ogrzany lokal, urządzenie i przybory, materiały urzędowe, telefon, światło, dojazd, służba łączności, dożywienie itp.) bądź też z punktu wymagań i wygody wyborców (środki przewozowe, dogodny dostęp, ulgi przejazdowe, ogrzane poczekalnie, pomoc w nagłych wypadkach, punkty sanitarne, wejścia i wyjścia z lokalu wyborczego, tajność głosowania itd.).

Wreszcie należy wspomnieć tu jeszcze o charakterze współpracy i wzajemnego wspierania się czynników z jednej strony rządowego, z drugiej strony samorządowego i obywatelskiego. Oba te czynniki winny wczuć się w obecną rzeczywistość, która jest wynikiem strukturalnych przemian w państwie, oraz wykazać zgodną i harmonijną współpracę opartą na równym poczuciu współodpowiedzialności za losy państwa.

Od należytego bowiem uznania wzajemnego roli tych czynników, od należytego następnie wypełnienia obowiązków i zadań na nich ciążących, a w szczególności należytego ustosunkowania się do akcji wyborczej zależeć będzie nie tylko wynik egzaminu dojrzałości całego społeczeństwa, ale także skład przyszłego Sejmu Ustawodawczego, przewidzianego Manifestem Lipcowym z r. 1944 — a dalej losy Odrodzonego Państwa.

*Zagadnienia gospodarcze*

**ALEKSANDER STOLARSKI**

# Parę danych cyfrowych z akcji „Przemysł dla wsi"

Artykuł ob. Anny Dębek zawarty w N-rze 36-tym „Rady Narodowej" z dnia 22. 9. 46 r. traktuje w sposób nader wnikliwy i rzeczowy tak samą genezę akcji „Przemysł dla wsi", jak też i rolę, jaka przy rozwijaniu tej akcji przypada do spełnienia radom narodowym wszystkich stopni, że z zagadnienia tego nie można nic ująć, ani też dodać właściwie niczego.

Zostawałaby tylko dla wypuklenia całokształtu tej poważnej akcji, otwarta sprawa dodania paru cyfr ilustrujących powyższe gigantyczne posunięcie naszych czynników rządowych. Zamieszczone poniżej cyfry przedstawiają całokształt cyfrowego ujęcia w terenie akcji „Przemysł dla wsi" i to od samego początku jej uruchomienia t. j. od miesiąca lipca 1946 r. (węgiel, koks) aż do jej zakończenia, t. j. do dnia 31. 12. 1946 r.

W terminie powyższym upłynnienie towarów przemysłowych zawartych w wyszczególnionych 16-u grupach w ilości i za cenę w zestawieniu poniższym uwidocznionych, osiągnie 100% czyli, że będzie to równoznacznym ze znalezieniem się tych towarów na terenie wsi.

Informacyjnie dodać należy, że towary przemysłowe z akcji „Przemysł dla wsi" są na wieś rozpro-

## Zestawienie akcji „Przemysł dla wsi” na okres półroczny od m. VII do końca 1946 r.

| L. p. | Nazwa towaru | Jaką ilość ma otrzymać w/g planu | Za jaką sumę | % towarów otrzymanych już przez wieś w stosunku do ich wartości |
|---|---|---|---|---|
| 1. | Żelazo użytkowe, blachy i stal . . . | 9 520 tonn | 147.000.000 | 22,04 |
| 2. | Odlewy, garnki, buksy . . . . . . | 475 tonn | 23.347.000 | 18,9 |
| 3. | Narzędzia rolnicze . . . . . . . .<br>oraz części płużne . . . . . . . . | 42.780 sztuk<br>100 tonn | 245.899.400 | 75,4 |
| 4. | Śruby, nity . . . . . . . . . . . .<br>części kute . . . . . . . . . . . | 910 tonn<br>5.000.000 haceli | 53.220.000 | 3,1 |
| 5. | Widły, łopaty, kosy . . . . . . .<br>łańcuchy . . . . . . . . . . . . .<br>nakrycia stołowe . . . . . . . . .<br>komplety kosiarskie . . . . . . . .<br>gwoździe, siekiery, młotki . . . . . | 200.000 sztuk<br>200 tonn<br>1.000 tuzinów<br>2.000 kompl.<br>1.885 tonn | 93.425.000 | 38 |
| 6. | Wyroby blaszane, naczynia emaliowane, mleczarskie, wiadra, latarnie, lampy, karbid | 2.489 tonn<br>921.000 sztuk | 428.043.000 | 45,8 |
| 7. | Porcelana, fajans, szkło (słoje) . . .<br>szkło okienne . . . . . . . . . . | 6.811.000 sztuk<br>200.000 m² | 138.000.000 | 23,8 |
| 8. | Materiały budowlane — cement i wapno<br>płyty gąsiory . . . . . . . . . .<br>papa (rolek) . . . . . . . . . . | 53.000 tonn<br>42.500 „<br>100.000 rolek | 184.638.000 | 45,3 |
| 9. | Przemysł chemiczny:<br>wyroby gumowe, barwniki, bielidło . . | — | 490.081.000 | 81,7 |
| 10. | Paliwo płynne . . . . . . . . . . | 22.000 tonn | 780.210.000 | 20,7 |
| 11. | Wyroby elektrotechniczne . . . . . | 320.000 sztuk | 22.680.000 | 9 |
| 12. | Wyroby papierowe . . . . . . . . | 7.800.000 arkuszy<br>2.000.000 rol<br>2.000.000 sztuk<br>116.000 kartek<br>20.184 tonn | 206.916.000 | 22,5 |
| 13. | Wyroby skórzane, paski, baty, sznurowadła | — | 769.400 | 85,4 |
| 14. | Nawozy sztuczne . . . . . . . . . | 2.794.000 tonn | 163.000.000 | 100 |
| 15. | Węgiel . . . . . . . . . . . . | 180.000 tonn<br>30.000 „ | 261.000.000 | 43,6 |
| 16. | Tekstylia lniane i jutowe . . . . .<br>Plusze . . . . . . . . . . . .<br>jedwabna galanteria . . . . . . .<br>ubrania, płaszcze . . . . . . . .<br>dziewiarsko-pończosznicze . . . . .<br>bawełniane . . . . . . . . . . .<br>konfekcja . . . . . . . . . . . . | —<br>—<br>—<br>—<br>—<br>—<br>— | 283.530.000<br>227.158.250<br>103.367.700<br>4.650.820.826<br>110.521.000<br>1.764.146.800<br>789.829.608 | 20,4 |

wadzane przez „Społem“, Państwową Centralę Handlową oraz jeżeli wchodzi pod uwagę węgiel i koks, to rozprowadza je również na wieś dla Spółdzielczości Samopomocy Chłopskiej Centrala Wymiany Towarowej P. K. P.

Wszystkie powyżej wymienione instytucje dystrybucyjne zobowiązane są przed wysyłką towarów dla wsi, do sporządzenia rozdzielnika i uzgodnienia go co do ilości towarów podlegających rozprowadzeniu w teren, z właściwymi czynnikami dyspozycyjnymi rządowymi, a w tym wypadku z Ministerstwem Przemysłu, które przez swoje Biuro Organizacji Dostaw czuwa nad tym, by nasycanie ośrodków wiejskich nie dokonywało się w sposób przypadkowy, lecz by ono było dokonywane planowo, według zasad słuszności i sprawiedliwości oraz z uwzględnieniem hierarchiczności potrzeb.

Niezależnie od kontroli i nadzoru czynników rządowych nad prowadzeniem akcji powyższej, czuwają nad nią rady narodowe, jak to unaocznił cytowany przeze mnie artykuł ob. Anny Dębek.

Do akcji kontrolnej i nadzorczej w charakterze raczej pomocniczo-doradczym, dołącza się jeszcze Związek Samopomocy Chłopskiej, który brał udział od samego początku zaistnienia powyższej koncepcji w projektowaniu i opiniowaniu w mowie będącego przedsięwzięcia. Odbiorcą bowiem towarów przemysłowych, jakie są z tej akcji przewidziane dla wsi, jest chłop zrzeszony albo w spółdzielniach lub też w organizacjach Związku Samopomocy Chłopskiej, począwszy od szczebla organizacyjnego gromadzkiego, a skończywszy na organizacji wojewódzkiej.

Powiązanie organizacyjne opieki i nadzoru nad rozprowadzaniem tych towarów, których odbiorcą jest chłop, jest w tym wypadku analogiczne do prac wykonywanych przez rady narodowe, stosownie do ich organizacyjnych i hierarchicznych kompetencji. Z powyżej przytoczonych względów oraz z uwagi na dobro odbiorcy — chłopa czynności jak: użyczenie pomocy dla powyższej akcji, prowadzenie kontroli społecznej oraz nadzoru tak ze strony rad narodowych, jak też i organizacji Związku Samopomocy Chłopskiej idą po jednej i tej samej linii, zazębiają się ściśle ze sobą i winny one dla dobra sprawy jeszcze się więcej zacieśniać i konsolidować.

Owocem zaś tych wspólnych prac i poczynań będzie rzeczywiste i 100%-owe dotarcie towarów przemysłowych przeznaczonych dla chłopa i dla wsi, na wieś i do chłopskich rąk z zupełną eliminacją rynku miejskiego i z nim ściśle związanych pośredników i spekulantów.

Owocem tym będzie również roztoczenie wspólnej opieki, by towar ten był rozdzielanym równomiernie, bez protekcyjnych przerostów i niedoborów, oraz by pod koniec bieżącego roku opuścił on magazyny dystrybutorów i znalazł się w 100%-ach w rękach konsumentów wiejskich, wzmacniając potencjał gospodarczy polskiego rolnika-chłopa.

Teraz zaś po krótkim omówieniu interesującego nas zagadnienia, pozwalam sobie przedstawić czytelnikom kilkanaście pozycji cyfrowych ilustrujących rozmiar tej akcji a zawierających wykaz towarów, na jaką sumę są one preliminowane do rozprowadzenia na wieś do dnia 31. 12. 1946 r. oraz procent tychże towarów rozprowadzonych do dnia dzisiejszego na wieś w stosunku do ich wartości kupczej.

*O usprawnienie działalności rad*

# Co każdy członek rady narodowej powinien wiedzieć o Daninie Narodowej

1) Danina winna być bezwzględnie ściągnięta przed 15.I.1947 r.

2) Danina jest jednorazowym powszechnym świadczeniem nałożonym celem przyspieszenia zagospodarowania Ziem Odzyskanych i ekonomicznego zjednoczenia ich z Macierzą.

3) Danina wyniesie ok. 13 miliardów złotych z czego inicjatywa prywatna pokryje ok. 28%, sektor państwowy ok. 29%, rolnictwo ok. 23%, spółdzielczość ok. 7%, świat pracy ok. 9%, inne ok. 4%.

Podlegają jej płatnicy podatku gruntowego, płatnicy podatku od nieruchomości, płatnicy podatku obrotowego, osoby pobierające wynagrodzenie za pracę i inne soby oznaczone art. 3 dekretu o daninie.

4) Danina jest powszechną, wyjątki mogą dotyczyć osób szczególnie źle sytuowanych, które mogą jednak składać wpłaty dobrowolne.

5) Stawki daniny wynoszą w zasadzie (mogą być zwyżki i zniżki wg art. 6 dekretu i dalszych) dla osób opłacających podatek gruntowy przy gospodarstwie rolnym do 2 ha — 150 zł od ha, 2—5 ha — 200 zł, 5—10 ha — 250 zł, 10—20 ha — 300 zł, 20—30 ha — 400 zł, ponad 30 ha 500 zł od ha. Podatnicy podatku od nieruchomości wpłacają daninę w wysokości podatku za rok 1946. Podatnicy podatku obrotowego opłacają czterokrotną sumę zaliczek za III kwartał 1946 r. W wypadku zaś ryczałtu 5.000—25.000 zł. Osoby pobierające wynagrodzenie za pracę w zależności od wysokości wynagrodzenia od ½—15% wynagrodzeń wypłaconych za miesiąc grudzień 1946 r. oraz styczeń i luty 1947 roku.

6) Cała akcja wymiaru złożona została w ręce czynnika obywatelskiego, a mianowicie w ręce komisji obywatelskich daniny narodowej, powołanych przez prezydia rad narodowych.

7) Do dnia 30. XI. 46 prezydia rad narodowych powinny powołać komisje obywatelskie. Prezydia gminnych rad narodowych powołają gminne komisje obywatelskie. Prezydia miejskich rad narodowych powołają miejskie komisje. Prezydia powiatowych rad narodowych powołają komisje powiatowe. Prezydia wojewódzkich rad narodowych powołają wojewódzkie komisje daniny narodowej. Ponadto w miastach wydzielonych powołane być mogą komisje dzielnicowe.

8) Komisje składają się z przewodniczącego, jego zastępcy i 5—20 członków. W skład komisji powołani być winni przedstawiciele wszystkich grup i organizacji społecznych. W miarę możności winni

oni być członkami rady narodowej. Ponadto w skład komisji powołać należy sekretarza, którym jest przedstawiciel Urzędu Skarbowego, o ile urząd taki istnieje w danej miejscowości, w innym zaś wypadku sekretarzem winien być urzędnik gminy zatrudniony w dziale podatkowym.

9) Udział w komisji obywatelskiej daniny narodowej jest obowiązkiem. Zrzec się członkowstwa można jedynie z powodu choroby lub innych uzasadnionych przyczyn. Osoby uchylające się od wykonywania obowiązków członka komisji podlegają grzywnie od 5000—30.000 zł, którą nakłada władza administracji ogólnej na wniosek komisji.

10) Do zakresu działania gminnych i miejskich komisji obywatelskich należy:

a) ustalanie wysokości dla poszczególnych płatników (z wyjątkiem osób, które wpłacają daninę z tytułu wynagrodzenia za pracę);
b) nadzór nad uiszczaniem daniny przez płatników;
c) współdziałanie przy poborze i ściąganie daniny przez właściwe władze.

W miastach, w których powołane zostały komisje dzielnicowe, ustalanie wysokości daniny dla poszczególnych płatników należy do komisji dzielnicowych, a komisje miejskie rozstrzygają odwołanie od tego wymiaru.

Do zakresu działania komisji powiatowych należy rozstrzyganie odwołań od wymiarów dokonanych przez komisje gminne i komisje miast niewydzielonych i ogólny nadzór i instruowanie komisji obywatelskich niższego rzędu.

Do zakresu działania komisji wojewódzkich należy rozstrzyganie odwołań od wymiarów dokonanych przez komisje miejskie miast wydzielonych, w których nie powołano komisji dzielnicowych oraz nadzór nad pracami komisji niższych.

11) Zawiadomienia o wymiarze daniny płatnikom podatku gruntowego i podatku od nieruchomości sporządzają i doręczają zarządy gminne. Płatnicy ci obowiązani są daninę wpłacać do kasy urzędu gminnego, które wpłacone z tego tytułu sumy przekazują codziennie do kas właściwych urzędów skarbowych.

12) Zawiadomienia o wymiarze daniny płatnikom podatku obrotowego i innym osobom wymienionym w art. 3 p. 5 dekretu o daninie sporządzają i doręczają urzędy skarbowe i do kas tych urzędów danina winna być wpłacaną.

13) Osoby, które wpłacą w terminie do dn. 31. XII. 1946 75% daniny mają w zasadzie (art. 37 dekretu o daninie) prawo do bonifikacji (zwolnienia) od pozostałych 25% daniny. To samo prawo służy osobom, które subskrybowały w pełni F.P.O.K.

14) Nieuiszczona w terminie danina podlega egzekucji administracyjnej wraz z kosztami ubocznymi. Władzami egzekucyjnymi są w odniesieniu do osób opłacających daninę w związku z opłacaniem podatku gruntowego i od nieruchomości zarządy gmin wiejskich i miejskich, działające pod nadzorem władz skarbowych. W odniesieniu do zaległej daniny opłacanej przez inne osoby, egzekucję przeprowadzają urzędy skarbowe.

15) Uchylającym się od płacenia daniny mogą być ponadto cofnięte koncesje na wykonywanie zawodu lub prowadzenie przedsiębiorstw, jak również nastąpić może cofnięcie przydziału lokali przyznanych na podstawie dekretu z dn. 21. XII. 45. Pracodawcy uchylający się od płacenia daniny, potrącający daninę w niewłaściwej wysokości lub niewpłacający daninę do kas urzędów skarbowych, podlegają karze i narażają się na zarzut szkodnictwa gospodarczego.

16) Ponadto z tytułu pełnienia przez rady narodowe funkcji koordynowania wszelkich akcji publicznych, jak również z tytułu wykonywania przez rady narodowe funkcji kontroli społecznej, obowiązane są rady narodowe udzielić komisjom obywatelskim pomocy w kierunku sprawnego i terminowego przeprowadzenia prac związanych ze ściągnięciem daniny narodowej, jak również zapewnić bezwzględną bezstronność, uczciwość i rzetelność w rozkładzie daniny i w jej ściąganiu. O wszelkich spostrzeżonych niewłaściwościach winny komisje kontroli społecznej rad narodowych lub prezydia rad niezwłocznie informować prezydia rad wyższego stopnia. Dla przeprowadzenia tych zadań celowem wydaje się powołanie nadzwyczajnych komisji rad narodowych, przewidzianych art. 17 ustawy o radach narodowych.

J. S.

**ANTONI ZABŁOTNY**

# Gminne rady narodowe

*Od redakcji.*

*Artykuł niniejszy stanowi zebranie podstawowych wiadomości o gminnych radach narodowych i przeznaczony jest dla czytelników, którzy z zagadnieniem tym stykają się po raz pierwszy.*

Ustawą z dnia 11 września 1944 r. zostały powołane do życia terenowe rady narodowe (DURP Nr 3/46 poz. 26). Rady są zorganizowane na zasadzie hierarchicznego podporządkowania. Władzą zwierzchnią i nadzorczą wszystkich rad narodowych jest Krajowa Rada Narodowa, która sprawuje bezpośrednie zwierzchnictwo i nadzór nad wojewódzkimi radami narodowymi. Niższą instancją są powiatowe rady narodowe, które nadzorują wojewódzkie rady narodowe; z kolei powiatowe rady narodowe niosą bezpośrednie zwierzchnictwo nad gminnymi radami narodowymi. Zakres działalności terytorialnej rad oparty jest na podziale administracyjnym Państwa. Trzeba podkreślić, że uprawnienia i obowiązki wszystkich rad terenowych są jednakowe.

**Skład.** Udział w tworzeniu gminnych rad narodowych biorą wszystkie organizacje i zrzeszenia demokratyczno-niepodległościowe. Gminne rady narodowe reprezentują całe społeczeństwo zamieszkałe na terenie danej gminy — ponieważ w skład rady wchodzą przedstawiciele (delegaci) zrzeszeń politycznych, społecznych i gospodarczych. Nie mają prawa być delegatami do rady osoby, które współdziałały z okupantem niemieckim w jego walce z Polską, bądź też

brały udział w walce bratobójczej z niepodległościowymi organizacjami demokratycznymi. Ilość członków rady gminnej waha się od 16 do 36 osób. Każda gminna rada narodowa deleguje ze swego grona do powiatowej rady narodowej — po 1 delegacie — w charakterze członka. Nowowprowadzeni członkowie rad, składają na ręce przewodniczącego rady ślubowanie następującej treści: „Ślubuję uroczyście, jako członek rady narodowej, według najlepszego mego rozumienia i zgodnie z sumieniem, rzetelnie pracować dla dobra Narodu Polskiego, stać na straży jego praw demokratycznych i czynić wszystko, w miarę swoich sił i uzdolnień, dla umocnienia niepodległości i pomyślnego rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej".

**Organa gminnej rady narodowej.** Członkowie rady wybierają ze swego grona prezydium złożone z przewodniczącego, jego zastępcy i 3 członków. Nie mogą wchodzić w skład prezydium członkowie i pracownicy zarządu gminy (wójt, sekretarz i urzędnicy gminy).

**Komisje gminnej rady narodowej.** Rada wyłania następujące komisje: finansowo-budżetową, oświatową, kontroli społecznej, a w miarę potrzeby i inne, jak np. mieszkaniową, sanitarną, budowlaną, drogową. Komisje mogą być na stałe lub specjalnie wybrane do wykonania pewnych poruczeń. Rada może wyznaczyć nadzwyczajną komisję z prawem przesłuchiwania stron, świadków i rzeczoznawców. Komisje są organami opiniodawczymi i wnioskodawczymi. Komisje mogą powoływać doradców i rzeczoznawców. Rada nie może upoważnić komisji do podejmowania decyzji w swoim imieniu. Krajowa Rada Narodowa uchwałą z dnia 5 kwietnia 1946 r. zobowiązała wszystkie rady narodowe do powołania komisji przewodniczących — dla terenów Polski z roku 1939 w celu ułatwienia i organizowania przesiedlenia nadwyżek ludności z tych terenów i komisji osiedleńczych na terenach ziem odzyskanych w celu ułatwienia rozlokowania ludności na ziemiach odzyskanych.

**Funkcjonowanie gminnej rady narodowej.** Plenarne posiedzenia odbywają się raz na miesiąc. Nadzwyczajne posiedzenia zwołuje prezydium rady lub z inicjatywy ¼ członków rady. Obecność członków na posiedzeniu jest obowiązkowa. Członek rady, który opuścił bez usprawiedliwienia dwa posiedzenia rady, może być uchwałą prezydium rady, pozbawiony mandatu członka.

**Sesje budżetowe** winny być zwołane nie później niż w styczniu, aby rada miała kwartał czasu do rozpatrzenia preliminarza budżetowego złożonego jej przez właściwy zarząd.

**Prawomocność uchwał.** Do prawomocności uchwał rady niezbędna jest obecność na posiedzeniu rady 1/3 ogólnej liczby członków rady. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów oddanych, przy czym wstrzymujących się nie bierze się pod uwagę.

**Zatwierdzenie uchwał.** Niektóre uchwały gminnej rady narodowej wymagają dla swej ważności zatwierdzenia przez powiatową radę narodową.

**Uprawnienia gminnej rady narodowej:** 1) planowanie działalości publicznej; 2) sprawdzenie i definitywne ustalenie wysokości budżetu gminy; 3) kontrola organów wykonawczych oraz instytucji i osób wykonywujących zlecenia w zakresie administracji i gospodarki publicznej pod kątem widzenia legalności, celowości i zgodności z wytycznymi Krajowej Rady Narodowej; 4) powoływanie gminnych organów wykonawczych; 5) ustalenie podstaw i warunków zaciągania i udzielania pożyczek, kupna i sprzedaży nieruchomości majątku gminy; 6) uchwalenie regulaminów obsadzania rady i poszczególnych komisji wyłonionych z grona rady.

**Władzą zwierzchnią** jest powiatowa rada narodowa, która jest uprawnona do kontroli działalności zarówno gminnej rady narodowej jak również gminnych organów wykonawczych.

**Zawieszenia w czynnościach** swych członków rada może dokonać zapadłą uchwałą zwykłą większością głosów.

**Wykluczenie członka z rady** możliwe jest tylko na mocy uchwały powziętej większością głosów. Zawieszonemu lub wykluczonemu przysługuje prawo odwołania się do powiatowej rady. Odwołanie się — nie wstrzymuje wykonania uchwały. Uchwała o wykluczenie uprawomocnia się w ciągu 14 dni.

**Sprawozdania** gminnej rady narodowej przedkłada co miesiąc (nie później niż 15-go — za ubiegły miesiąc) powiatowej radzie narodowej. Odpisy posiedzeń rady gminnej należy przesłać do rady narodowej nie później niż 7 dni od dnia posiedzenia. Za terminowa przedłożenie sprawozdań odpowiada osobiście przewodniczący.

**Rozwiązanie gminnej rady narodowej** może nastąpić tylko przez Krajową Radę Narodową.

# Przegląd kontroli rad narodowych w I półroczu 1946 r.

**Województwo śląsko-dąbrowskie:** w przedwojennej części województwa zostały już zorganizowane wszędzie komisje kontroli. W pierwszym półroczu r. b. liczba komisji wzrosła ze 160 do 215. Żadnej kontroli nie przeprowadziło — 16 komisji. Pozostałe 199 komisji dokonało **952** kontrole, z czego przypada na samorząd — 226 kontroli, na urzędy państwowe 87, na przedsiębiorstwa państwowe — 146, na spółdzielczość i inne instytucje społeczne — 493, a więc przeszło połowa. Kontrola na terenach odzyskanych jest jeszcze w stadium organizacji. Wprawdzie rozpoczęły tam już działalność komisje powiatowe i miejskie miast wydzielonych, ale są jeszcze nieliczne gminne komisje kontroli i miejskie miast niewydzielonych. Praca komisji kontroli woj. śląsko-dąbrowskego rozwija się pomyślnie. Komisje te mają już za sobą poważny dorobek, osiągnęły w b. wielu wypadkach pozytywne wyniki, wykryły szereg nadużyć. Wiele spraw na wniosek komisji kontroli znalazło się w Komisji Specjalnej i u prokuratora.

Komisje były instruowane indywidualnie po zorganizowaniu, a następnie na zjazdach rejonowych. Zjazdy te odbyły się w 5 powiatach.

**Województwo poznańskie:** W dniu 30. 6. 46 r. nie były jeszcze zorganizowane komisje kontroli w 15 miastach i 30 gminach wiejskich. Liczba komisji zwiększyła się w pierwszym półroczu 1946 ze 181 do **226**. Z liczby tej 54 komisje nie przejawiły żadnej działalności. Na pozostałe 172 komisje przypada **767** kontroli, z czego samorządu — 337, urzędów państw. — 86, przedsiębiorstw państw. — 108, spółdzielni i innych instytucji społecznych — 236.

Komisje gminne i miejskie najwięcej uwagi poświęciły samorządowi, spółdzielczości, a następnie przedsiębiorstwom państwowym.

Cyfry powyższe nie obejmują miast wydzielonych.

**Województwo krakowskie:** Wojewódzka komisja kontroli przeprowadziła **19** kontroli, w tym: samorządu teryt. — 5, urzędów państwowych —7, innych (np. spółdzielni) — 1.

Powiatowe komisje w liczbie 11 (wszystkie zorganizowane — nie uwzględniona jedna bezczynna) — przeprowadziły 77 kontroli, a w szczególności: samorządu — 19, urzędów państwowych — 32, przedsiębiorstw państwowych — 16, innych — 10.

Na 3 miejskie komisje kontroli miast wydzielonych przypada 14 kontroli (samorządu — 4, urzędów państw. — 5, przedsiębiorstw państw. — 3, innych — 2).

Komisje kontroli miast niewydzielonych w liczbie 28 (dwie bezczynne, jedna niezorganizowana) — dokonały 80 kontroli, z czego większa część, bo 42 dotyczy samorządu, 12 urzędów państwowych, 6 przedsiębiorstw państw. i 20 innych instytucji.

Z istniejących w dniu 30. 6. 46 r. **142** gminnych komisji kontroli, 54 było bezczynnych. Na pozostałe 88 komisji przypada — **271** kontroli. Głównie kontrolowano samorząd (145), spółdzielczość (95).

Pierwsze półrocze było jeszcze okresem organizacyjnym. Powołano w tym czasie: komisji kontroli powiatowych — 5, miejskich — 23, **gminnych — 104.**

**Województwo kieleckie:** komisja wojewódzka powołana, ale nieczynna. Również wszędzie zorganizowano powiatowe komisje oraz miejskie miast wydzielonych. Powiatowe komisje kontroli (na 12 jedna nieczynna) przeprowadziły 83 kontrole (w tym 22 samorządu, 6 urz. państw., 4 przedsiębiorstw państw.). Na 3 czynne (1 nie działa) miejskie komisje kontroli (na miasta wydzielone przypada 18 kontroli) przeprowadzono kontrolę samorządu — 3, urzędów państw. — 5, przedsiębiorstw państw. — 2, innych — 8).

**Województwo lubelskie.** Spośród 14 zorganizowanych powiatowych komisji kontroli (brak jednej) nie przejawiło żadnej działalności — 3. Komisje powiatowe dokonały 75 kontroli, z czego — 42 w samorządach, a 29 w przedsiębiorstwach państwowych. Wojewódzka komisja przeprowadziła 10 kontroli. Miejskie komisje miast wydzielonych (3) — bezczynne.

**Woj. olsztyńskie.** Organizowanie rad narodowych, a więc i komisji kontroli było możliwe na terenie województwa — podobnie zresztą jak i na innych ziemiach odzyskanych — w miarę ich zasiedlania przez ludność polską. Województwo olsztyńskie najwcześniej z nowoprzyłączonych przystąpiło do tej akcji. Już w końcu roku ubiegłego została powołana rada wojewódzka.

W dniu 30. 6. 1946 r. poza radą wojewódzką było czynnych: 10 rad powiatowych, 12 rad miejskich i 42 gminne.

W pierwszym półroczu r. b. powołano 51 komisji kontroli (wojewódzka, 9 powiatowych, 11 miejskich i 30 gminnych). Komisje te przeprowadziły kontroli: wojewódzka — 11 (3 samorządu, 6 urzędów państwowych, 1 — przedsiębiorstw państw., 1 — innych instytucji), powiatowe — 44 (8 samorządu, 4 urzędów państw., 5 przedsiębiorstw państw., 27 — innych), miejskie — 9 (6 samorządu), gminne — 19 (w tym 18 samorządu).

Z ogólnej liczby 83-ch kontroli przypada na kontrolę samorządu — 35, urzędów państw. — 10, przedsiębiorstw państw. — 6, spółdzielni i inne — 32. Żadnej kontroli nie przeprowadziły: 11 komisji gminnych i 2 miejskie. Zatem, najbardziej aktywnie działały: komisja wojewódzka, powiatowe i miejskie.

W lipcu rb. odbył się w Olsztynie zjazd przewodniczących komisji kontroli z udziałem inspektorów samorządów gminnych, poświęcony omówieniu uprawnień, zadań i metod pracy komisji kontroli.

Obecnie przeprowadza się w poszczególnych powiatach kursy dla członków komisji kontroli.

### KONTROLA DZIAŁA W POWIECIE BĘDZIN.

Komisja kontroli społecznej Powiatowej Rady Narodowej w Będzinie, przeprowadzając lustracje w terenie, wykryła niedokładności kasowe w gminie Zagórze, a mianowicie brak 5.000 zł ze sprzedaży wołów. W Czeladzi w sklepie mleczarskim stwierdzono brak ponad 1 i pół tysiąca tabliczek czekolady z dostaw UNRRA. Komisja sprawy te przedstawiła na posiedzeniu Powiatowej Rady, która uznała, iż należy przekazać je władzom sądowym. **(sp).**

### KONTROLA W WROCŁAWIU.

Komisja kontrolna Miejskiej Rady Narodowej w Wrocławiu przeprowadziła inspekcję w fabryce odzieży męskiej. Rewizja ksiąg ujawniła duże niedokładności buchalteryjne. Protokół z kontroli przesłano do Komisji Specjalnej. (Sp.).

## *Z ŻYCIA RAD*

**ANTONINA SPANDOWSKA**

# Powiat wrocławski orze i sieje

Sprawy rolnicze wysuwają się na plan pierwszy w pracach powiatowej rady narodowej w Wrocławiu. Powiat ten należy do najbardziej zniszczonych na Dolnym Śląsku, toteż zarówno osadnicy, jak i opiekujące się nimi władze muszą włożyć w pracę swą wiele wysiłku, aby gospodarkę rolną w terenie postawić na właściwym poziomie. Toteż zarówno przewodniczący rady jak i inni członkowie prezydium starają się możliwie często wyjeżdżać w teren, co zresztą nie przychodzi im bez trudności, gdyż rada nie posiada własnego auta.

Powiat wrocławski obejmuje teren o powierzchni 105 tys. ha, z czego około połowy stanowią majątki pod zarządem P.Z.N.Z. Majątki są zagospodarowane dobrze, posiadają bowiem 40 traktorów własnych i 59 z PPT i MR oraz 394 konie. Gorzej przedstawia się stan siły pociągowej u osadników drobnych, którzy dla uprawienia prawie identycznego obszaru dysponują tylko 7 traktorami Związku Samopomocy Chłopskiej oraz 2800 końmi. Zdarzają się gromady, w których na wszystkich gospodarstwach łącznie są

3 konie, jak np. w Sadowicach gm. Kąty, zasiedlonych przez osadników wojskowych.

W tych warunkach zrozumiałe stały się obawy rady o powodzenie jesiennej akcji siewnej. W trosce o należyte wykorzystanie posiadanego sprzężaju powiatowa rada spowodowała wydanie zakazu wywożenia furmanek chłopskich do Wrocławia w okresie zasiewu, aby nie wycofywać z pola koni, tak o tej porze potrzebnych. Dozwolono na wyjazd jednej furmanki dziennie z każdej gromady. Trzech specjalnych kontrolerów w terenie sprawowało nadzór nad należytą organizacją prac w polu. Wciągnięto również miejscową milicję i UB do prac organizacyjnych w okresie akcji siewnej. Za pracę w gromadzie odpowiedzialnością obciążono sołtysa, w gminie — wójta.

Projektowano obsiać oziminą 50 proc. ziemi w powiecie. Trudność polega na braku ziarna siewnego. Zeszłoroczne bowiem zboże ozime zjadły prawie w 100 proc. myszy, zaś na zgłoszone zapotrzebowanie na 865 ton pszenicy otrzymano tylko 200 ton na cały powiat.

Inną trudność sprawia w robotach rolnych zniszczenie urządzeń elektryfikacyjnych, co uniemożliwia częstokroć uruchomienie maszyn rolniczych o napędzie elektrycznym, jak np. młockarni, wskutek czego chłopi zmuszeni są młócić cepami. Liczne wnioski o naprawę tych urządzeń do Zjednoczenia Energetycznego pozostaje jak dotąd bez skutku z powodu braku fachowych rzemieślników z tej branży.

W zasadzie powiat jest doskonale zelektryfikowany i po dokonaniu koniecznych napraw korzystanie z tych urządzeń będzie dużym ułatwieniem pracy rolników. Ponieważ zaś 70 proc. osadników stanowi element zza Buga, mało obznajomiony z udoskonaleniami technicznymi w rolnictwie, powiatowa rada projektuje stworzyć ośrodek szkolenia rolników w zakresie obchodzenia się z traktorami i maszynami rolniczymi. Byłaby to szkoła mechaniczno-rolnicza, zorganizowana w majątku, w której kurs nauczania trwałby 6 miesięcy. Każda gromada wydelegowałaby na ten kurs conajmniej dwóch rolników, którzy po przeszkoleniu zaznajomiliby się na tyle z mechanizmem tych urządzeń, że mogliby sami naprawić niewielkie uszkodzenia. Ułatwiłoby to w dużym stopniu pracę na roli w istniejących warunkach. rada powiatowa zamierza starać się o subwencje na ten cel w Ministerstwie Rolnictwa, Ministerstwie Ziem Odzyskanych oraz w Ministerstwie Obrony Narodowej. Życzymy powodzenia, bo projekt naprawdę wart jest realizacji.

Narazie powiat nie posiada nawet majątku, który mógłby przeznaczyć na szkołę. Powiatowy Związek Samorządowy dzierżawi obecnie od PZNZ jeden majątek „Sobótka", gdzie zamierzano uruchomić hodowlę świń, niestety ten majątek przeznaczony jest na parcelację. W niektórych majątkach, jak stwierdziła rada powiatowa, panują niezupełnie właściwe stosunki, np. administratorami są ludzie posiadający własne gospodarstwa i na nich po kilka sztuk bydła i koni poniemieckich niezgłoszonych do Urzędu Likwidacyjnego. Rada zamierza przeprowadzić w tym zakresie specjalną akcję kontrolną.

Wielka ilość majątków na terenie powiatu uniemożliwia zasiedlenie ich systemem osadnictwa indywidualnego. Na majątkach powstają wobec tego spółdzielnie parcelacyjno-osadnicze. Niestety akcja ta nie daje należytych rezultatów. Na 7 zawiązanych spółdzielni 3 rozwiązały się po upływie paru tygodni, a to najczęściej z powodu braku odpowiedniej ilości inwentarza żywego i martwego, koniecznego do uprawy ziemi. Zrozumiałe jest, że majątku o powierzchni 200 ha niesposób obrobić jedną lub dwiema parami koni pozostawionymi osadnikom przez PZNZ.

Sprawą tą powinna zająć się intensywniej rada powiatowa. Osadnicy bowiem nie posiadający własnych środków do zagospodarowania majątku mogą inną drogą dojść do tego samego celu. Nie powinni oni zakładać spółdzielni osadniczo-parcelacyjnych, a wstępować do PZNZ jako robotnicy rolni z prawem tworzenia kas gwarancyjnych, w których zgromadzą fundusz potrzebny na zagospodarowanie, powstały z potrąceń z ordynariów. Jest to droga prosta i racjonalna, przynosząca korzyść państwu w postaci niezawodnej obróbki ziemi, jak i osadnikom w postaci zapewnionych środków utrzymania. Powiatowa rada powinna zająć się popularyzacją tej formy osadnictwa i uświadomieniem nie dających sobie rady parcelantów. Po szczegółowe instrukcje należy zwrócić się do rady społecznej przy Ministerstwie Ziem Odzyskanych dla Osadnictwa Spółdzielczo-Parcelacyjnego. W przeciwnym razie cała akcja parcelacyjna nie uzyska należytych wyników. PZNZ bowiem nie jest w stanie zostawiać spółdzielniom parcelacyjno-osadniczym własnych traktorów i maszyn, gdyż posiada jeszcze wiele ziemi nieobrobionej, która na te maszyny czeka.

Na zakończenie należy parę słów powiedzieć o radach gminnych w powiecie wrocławskim. Na 11 gmin w październiku było zorganizowanych 9 rad. Praca ich na razie niewiele wyszła poza stadium organizacyjne. Jednak widać, że od początku rady te chętnie biorą się do pracy w życiu gromadzkim i można to uważać za dobry prognostyk na przyszłość. Aktualnie rady gminne, starając się zaradzić brakowi mierniczych, pomagają osadnikom w wytyczaniu granic gospodarstw. Poza tym zajęły się uregulowaniem rozdziału koni poniemieckich. W akcji siewnej z powodu opisanego wyżej braku sprzężaju stosowano pomoc sąsiedzką za dorobek. Element zza Buga, posiadający częstokroć własną siłę pociągową, okazał się niezbyt chętny w użyczaniu jej sąsiadom. Rada powiatowa łącznie z gminnymi i z partiami politycznymi wszczęła akcję, mającą na celu zbliżenie chłopów pomiędzy sobą i nauczenie życzliwszego współżycia. Należy mieć nadzieję, że zwłaszcza uaktywnienie rad gminnych i organizowanie przez te rady zebrań gromadzkich przyczyni się poważnie do osiągnięcia tego celu.

---

**Czytelnicy „Rady Narodowej" otrzymywać będą od dziś w kolejnych numerach naszego tygodnika książkę dr Jerzego Starościaka – „Ustrój Administracyjny Polski". Dodatek bezpłatny.**

ANNA DĘBEK

# Czy zmiana nazw ulic jest sprawą najpilniejszą?

Ulubionym tematem obrad miejskich rad narodowych począwszy od stolic województw a skończywszy na maleńkich miasteczkach, jest sprawa zmiany nazw ulic. Uchwały te spotyka się w protokółach posiedzeń rad miejskich tak często, jak żadne inne. Gdyby wyciągnąć wniosek z popularności tej akcji, należałoby sądzić, że jest to sprawa zasadniczej wagi, lub też, że miasta nie mają już innych ważniejszych bolączek do załatwienia.

Pochopność rad miejskich w tym kierunku idzie tak daleko, że często przemianowuje się te same ulice kolejno kilka razy, wskutek czego mieszkańcy ich mają nie dające się opisać trudności z ustaleniem własnego adresu.

Nie chcemy w tej chwili podkreślać momentu, że niektóre nazwy ulic mają swoją tradycję, gdyż są związane z jakąś chlubną kartą historii miasta. Ale i tego nie biorą na ogół pod uwagę rady narodowe, przejawiające w tym kierunku zapał godny zaiste lepszej sprawy.

Najbardziej jednak bolesną stroną tego zagadnienia jest fakt, że samorządy miejskie borykają się dziś z istotnymi i poważnymi trudnościami, że ludność miast cierpi i długo jeszcze będzie cierpiała z powodu pośrednich skutków wojny, tysiączne sprawy domagają się niezwłocznego załatwienia, a rady miejskie obradują nad zmianą nazw ulic. Budżety miast z reguły niemal są deficytowe, nadużycia się mnożą, szkoły nie funkcjonują należycie z powodu braku lokali, bądź opału, bądź sił nauczycielskich, pomoc lekarska w formie społecznej daleka jest od zaspokojenia bieżących potrzeb, ludność miast cierpi powszechnie z powodu braku mieszkań, domy nadające się do remontu niszczeją z braku zabezpieczenia, nauczyciele odpływają do innych zawodów, nie mogąc wyżyć z pensji, komunikacja i czystość ulic pozostawia wiele do życzenia w większości miast, szpitalom brak inwentarza, opieka społeczna najczęściej zaspokaja mizerny procent potrzeb itd., itd., itd. Nie sposób wyliczyć wszystkie bolączki, którym zaradzić jest niewątpliwie trudno, ale nie jest to niemożliwe. Trzeba tylko dużego wysiłku mózgowego właśnie takiego zbiorowego ciała, jakim jest rada narodowa, trzeba usilnej wspólnej pracy, obradowania i dyskutowania nad tymi sprawami, konfrontowania różnych projektów, a wówczas uzyska się jeśli nie rozwiązanie tych trudności, to co najmniej poprawę istniejącego stanu rzeczy.

Poświęcanie zaś cennego czasu obrad na posiedzeniach rad sprawom bądź co bądź formalnym, jest łatwizną, która nie przynosi zaszczytu radom, ani nie stanowi dla rad wystarczającego świadectwa ich działalności. Przeciwnie — jest najczęściej ucieczką od spraw trudniejszych, których rozwiązanie nastręcza więcej przeszkód i dlatego pozostawia się je własnemu biegowi.

Uwagi powyższe nie mają na celu zdyskwalifikowania w zasadzie zmiany nazw ulic. Niewątpliwie zmiany takie w niektórych wypadkach są wskazane i mają nawet doniosłe znaczenie. Poczynione jednak obserwacje nasuwają obawę, że sprawa ta obecnie zajmuje zbyt poczesne miejsce w obradach rad miejskich, usuwając w cień zagadnienia bardziej palące.

# Z całej Polski

### DANINA I WYBORY NA POSIEDZENIU WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ W POZNANIU.

W dniu 22 listopada wojewódzka rada narodowa w Poznaniu odbyła posiedzenie plenarne. Na porządku dziennym znalazły się dwie zasadnicze sprawy dziś aktualne o wadze ogólno-państwowej, a mianowicie przygotowania do wyborów i sprawa Daniny Narodowej.

Na posiedzeniu dokonano wyborów członków pięciu okręgowych komisji wyborczych. Partie bloku demokratycznego, łącznie ze Stronnictwem Pracy, wystawiły jedną listę, drugą zaś wystawił klub radnych PSL. Lista bloku została uchwalona 59 głosami przeciw 23 przy 3 wstrzymujących się od głosu.

Następnie wybrano trzon Komitetu Daniny Narodowej. Na czele Komitetu stanął prezes Izby Skarbowej, poza tym wybrano trzech zastępców i sekretarza. Posiedzenie konstytucyjne Komitetu wyznaczono na dzień 26 listopada. Skład Komitetu obejmuje ogółem 20 osób ze wszystkich sześciu stronnictw politycznych oraz właściwych instytucji i organizacji społecznych.

### M. R. N. W ŁODZI REGULUJE SPRAWĘ MEBLI PONIEMIECKICH.

20 listopada odbyło się 33 plenarne posiedzenie Miejskiej rady narodowej w Łodzi. Na posiedzeniu wybrano 3 członków i 2 zastępców do Okręgowej Komisji Wyborczej.

Spośród szeregu załatwionych na posiedzeniu spraw lokalnych wymienić należy wniosek o uregulowanie przez radę sprawy szacowania mebli poniemieckich przez Okręg. Urząd Likwidacyjny. W związku z tym została powołana Komisja z trzech osób, która ma za zadanie zbadanie sprawy sprzedaży i warunków płatności za meble.

### W OPOLU ZA CIEMNO.

Związki Zawodowe na terenie Opola zwróciły się do miejskiej rady narodowej z wnioskiem o zajęcie się sprawą lepszego oświetlenia miasta. Zwłaszcza przedmieścia oświetlone są dotychczas tak minimalnie, że stwarza to korzystne warunki dla napadów rabunkowych. Oczekujemy, że miejska rada rychło zajmie się poprawą tego odcinka gospodarki miasta.

### OPIEKA SPOŁECZNA W WOJ. POZNAŃSKIM.

Opieka społeczna na terenie województwa poznańskiego może poszczycić się pozytywnym bilansem pracy. W województwie znajduje się 14 czynnych domów dziecka, oraz domów matki i dziecka, 22 żłobki dzienne, społeczne, przyfabryczne i Stacji Opieki, oraz 53 Stacje Opieki nad matką i dzieckiem.

W związku ze stałym napływem repatriantek z dziećmi, nasuwa się konieczność otwarcia nowego ośrodka opiekuńczego. Wobec powyższego projektuje się zorga-

nizowanie Domu Matki i Dziecka w Brzeźnicy, pow. Krosno n/Odrą. W dzielnicy robotniczej Poznań-Główna otwiera się nowy żłobek.

Poza tym w województwie znajduje się 56 zakładów opieki całkowitej nad dorosłymi, z której korzysta 1.800 podopiecznych. Obecnie organizuje się w zakładach warsztaty pracy i przeprowadza się w tym celu selekcje pensjonariuszy w celu ich zatrudnienia.

W ub. m-cu przyznano 30 zakładom opiekuńczym dla dorosłych z kredytów Ministerstwa Opieki 450 tys. zł subwencji na zakupy zimowe. Na utrzymanie repatriantów w zakładach, wypłacono 250 tys. zł.

## *Dział porad prawnych pod redakcją dr. Jerzego Starościaka*

**Czy zaliczona jest do wysługi lat praca tych urzędników samorządu, którzy pełnili służbę samorządową w gminach za czasów okupacji niemieckiej i czy zaliczalny jest do wysługi emerytalnej czas pobytu w niewoli, ewentualnie w obozach koncentracyjnych?**

Przy rozwiązaniu poruszonego zagadnienia należy przede wszystkim zaznaczyć, że nie istnieją ogólne przepisy, któreby w sposób jednolity normowały sprawę zaopatrzeń emerytalnych pracowników samorządu terytorialnego. Takie jednolite przepisy, dotyczące zaopatrzeń emerytalnych, zostały wydane dla funkcjonariuszów państwowych, natomiast prawa emerytalne pracowników samorządowych są unormowane lokalnymi statutami emerytalnymi, wydanymi przez właściwe organa uchwalające poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. W statutach tych występują odchylenia w postanowieniach szczegółowych, chociaż zasady są te same. W kwestii zaliczenia czasu do wysługi emerytalnej obowiązują zasady następujące:

Zaliczeniu do wysługi emerytalnej podlega czas służby odbytej w danym samorządzie miejskim, jego zakładach, przedsiębiorstwach, a także czas pracy w innych instytucjach, za który przekazane zostały składki do funduszu emerytalnego. Przeważnie dolicza się również: czas czynnej służby w wojsku polskim, względnie w wojskowych formacjach niepodległościowych, czas pozostawania w niewoli, oraz czas służby państwowej.

Zasadniczo biorąc, nie ma więc powodu, ażeby czas służby w samorządzie gminnym w okresie okupacji nie był zaliczony do wysługi emerytalnej, jeżeli statut emerytalny lokalny nie zawiera wyraźnego w tym kierunku postanowienia. Analogicznie, jeżeli chodzi o służbę państwową normuje tę kwestię w stosunku do nauczycieli rozp. Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 126), które stanowi w § 2, że „władze szkolne zaliczą do czasu służby czas udowodnionej pracy nauczycielskiej w szkolnictwie polskim jawnym na terenach okupowanych..............“ Co do innych kategorii funkcjonariuszów państwowych sprawa zaliczenia okresu czasu od dnia 1 września 1939 r nie została dotychczas uregulowana, aczkolwiek dekret z dnia 14 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 134) postanawia w art. 3 ust. 3, że „warunki i tryb zaliczenia do czasu służby okresu od dnia 1 września 1939 r. ustali rozporządzenie Rady Ministrów“.

Czas przebywania w **niewoli** — jak wyżej wspomniano — zalicza się zasadniczo do wysługi emerytalnej, natomiast kwestia zaliczenia czasu pobytu w obozach koncentracyjnych nie była dotychczas unormowana, bo sama instytucja obozów koncentracyjnych nie mieściła się w ramach porządku prawnego.

Ponieważ sprawa zaliczalności pewnych okresów w służbie samorządowej wzorowała się „mutatis mutandis“ na przepisach, obowiązujących w służbie państwowej, byłoby uzasadnione wstrzymanie unormowania poruszonej kwestii do czasu wydania wspomnianego wyżej rozporządzenie Rady Ministrów, opartego na art. 3 ust. 3 dekretu z dnia 14 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 139).

Jedynie okres przebywania w niewoli, w myśl dotychczasowych przepisów, był zaliczalny do wysługi emerytalnej (zarówno w służbie państwowej, jak i samorządowej), lecz zasadniczo, biorąc i w tym względzie, przytoczony wyżej przepis art. 3 ust. 3 dekretu z dnia 14 maja 1946 r., o ile chodzi o służbę państwową, dał podstawę do zmiany.

**A. Nitribitt**
sędzia N. T. A.

## *KOMUNIKAT*

W związku z zarządzeniem Prezydium Krajowej Rady Narodowej z dnia 12. 11. 46 r. o przeprowadzeniu wyborów i oznaczeniu dnia głosowania na niedzielę 19 stycznia 1947 r. — Prezes Rady Ministrów okólnikiem z dn. 14. 11. 46 wyjaśnił obowiązki władz administracji w przygotowaniu wyborów.

Organami powołanymi do przeprowadzenia wyborów są: Generalny Komisarz Wyborczy, Państwowa Komisja Wyborcza, oraz Okręgowe i Obwodowe Komisje Wyborcze. Udział w przygotowaniu wyborów biorą ponadto rady narodowe.

Zadania władz administracji ogólnej i samorządu polegają na:

1) sporządzeniu spisu wyborców (art. 22 i 23 ord. wyb.),
2) dostarczeniu lokalu i sprzętów dla komisji wyborczych (art. 72),
3) wydaniu zarządzeń, zakazujących sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych w dniu głosowania i w ciągu 2 dni poprzedzających dzień wyborów (art. 46),
4) wydaniu organom M. O. zarządzeń utrzymania porządku na zewnątrz lokali głosowania i przestrzegania zakazu agitacji w obrębie 100 m od lokalu wyborczego w dniu głosowania (art. 45).

Ponadto do obowiązku władz administracji należy współdziałanie z radami narodowymi i Komisjami Wyborczymi, celem umożliwienia wykonania obowiązków, nałożonych na nie ordynacją wyborczą:

W związku z powyższym Prezes Rady Ministrów zarządził:

1) bezzwłoczne zakończenie prac, związanych z ustaleniem ilości mieszkańców w poszczególnych miejscowościach i udostępnienie ich Okręgowym Komisjom Wyborczym, które na tej podstawie najpóźniej dnia 26 listopada b. r. ustalą obwody głosowania. Dane te przygotowują zarządy gminne i miejskie, ustalając ilość mieszkańców — obywateli polskich odrębnie w każdej gminie (wsi, osiedlu). Ponieważ obwody głosowania powinny liczyć około 3000 mieszkańców, przeto w większych miejscowościach, w których przypuszczalnie będzie więcej

obwodów, muszą być odrębnie podane dane o ilości mieszkańców w poszczególnych dzielnicach, czy nawet ulicach.

Należy zwrócić uwagę na to, by zebrane dane odpowiadały rzeczywistemu stanowi ilościowemu mieszkańców. Wszelkie zatem rejestry mieszkańców, ewidencje ludności, dane zebrane w związku z głosowaniem ludowym i inne spisy, będące podstawą ustalania ilości mieszkańców, muszą być zaktualizowane i sprawdzone na miejscu. Pracę tę wykonać należy nie tylko siłami zarządów miejskich i gminnych, lecz również przyciągnąć do współpracy organizacje społeczne, komitety domowe itp.

2) Biura Tymczasowej Komisji Przygotowawczej Prac Wyborczych rozesłało już do wszystkich urzędów wojewódzkich arkusze spisowe i nalepki do spisów wyborców, identyczne z formularzami załączonymi do niniejszego okólnika. Urzędy wojewódzkie winny natychmiast rozprowadzić w terenie otrzymane druki. Na dostarczonych formularzach zarządy miejskie wzgl. gminne sporządzić mają spisy wyborców w 3-ch egzemplarzach oddzielnie dla każdego obwodu głosowania. W spisach umieścić należy obywateli polskich, posiadających prawo wybierania do Sejmu Ustawodawczego, przy czym wyborców spisać należy w obwodzie, w którym faktycznie mieszkali dnia 15 listopada b. r.

Spisy winny być opracowane w porządku alfabetycznym, odrębnie dla poszczególnych wsi czy osiedli. W miastach, w których przypuszczalnie będzie większa ilość obwodów, spisy należy sporządzić ulicami, wedle kolejności numerów domów, z tym, że mieszkańcy poszczególnych domów mają być wpisani w porządku alfabetycznym.

Sporzadzeniem spisów zająć się winien personel gminny, a niezależnie od tego zwrócić się należy o pomoc do czynnika społecznego.

Z uwagi na to, że rejestry mieszkańców i ewidencja ludności mogą się okazać niewystarczające dla sporządzenia spisów, zarządy gminne (miejskie) winny wykorzystać, prócz ksiąg ludności, rejestru mieszkańców i ksiąg meldunkowych, również spisy wykonane przez administratorów (zarządców domów), a po wsiach przez sołtysów, ponadto zaś spisy uprawnionych do głosowania przy referendum.

Wszystkie te dane muszą być zaktualizowane, tak jak przy ustalaniu danych o ilości mieszkańców.

Spisy mają być ukończone do dnia 6 grudnia b. r., a najpóźniej dnia 8 grudnia b. r. przesłane przez zarządy gminne (miejskie) przewodniczącym obwodowym komisji wyborczych w dwu egzemplarzach, oraz przewodniczącemu okręgowej komisji wyborczej w jednym egzemplarzu.

W związku z tym, zarządy gminne i miejskie winny być zawczasu poinformowane o siedzibie komisji wyborczych.

3) Należy natychmiast po ustaleniu obwodów wydać zarządzenie ustalenia lokalu wyborczego w każdym obwodzie. Lokal ten powinien być położony, o ile możności, w punkcie centralnym obwodu, dostępny — innymi drzwiami — dla wchodzących i wychodzących, a przy tym umożliwiający zapewnienie bezpie[...] przy akcie głoso[...] wać się ma głoso[...] możności, pomieszczenia parterowe lub na I piętrze w budynkach urzędowych lub szkolnych.

W żadnym wypadku lokale komisji wyborczych nie mogą się mieścić w pomieszczeniach którejkolwiek z partii politycznych.

4) Wprowadzony być powinien w urzędach wojewódzkich, a w miarę możności i w starostwach stały nasłuch radiowy komunikatów, dotyczących wyborów, gdyż prawdopodobnym jest wydawanie przez władze wyborcze komunikatów drogą radiową.

W starostwach i przy prezydentach miast wprowadzony być powinien stały dyżur telefoniczny. Otrzymane zarządzenia przekazywać należy bezzwłocznie władzom podległym przy pomocy telefonu, lub służby kurierskiej.

Organom M. O. należy wydać zarządzenie, w jaki sposób mają być pomocnymi komisjom wyborczym, jeśli one pomocy tej zażądają.

W pracy wykorzystać należy doświadczenie, nabyte podczas przygotowania głosowania ludowego i delegować do pracy wyborczej przede wszystkim tych urzędników, którzy wywiązali się dobrze z powierzonych im zadań przy referendum.

Niezbędna jest stała kontrola prawidłowego i celowego działania władz admin. ogólnej i samorządu, władze więc muszą być stale informowane o toku prac wyborczych, do których powołane są władze podległe, oraz sprawdzać przez delegatów w terenie nadsyłane meldunki.

Należy zwrócić baczną uwagę na konieczność współpracy z wszystkimi czynnikami uczestniczącymi w przeprowadzeniu wyborów, głównie z komisjami wyborczymi i radami narodowymi.

Jednym z najważniejszych zadań w tym zakresie będzie dostarczenie pomocy transportowej i uruchomienie wszelkich środków lokomocji, pozwalającej zwłaszcza komisjom wyborczym na kontakt z terenem i szybkie przewożenie zarządzeń, druków itp. do miejsc przeznaczenia.

Również w akcji uświadamiającej ludność o znaczeniu i technice wyborów, władze admin. ogólnej i samorządowej winny wziąć czynny udział.

5) Gminy ponoszą koszty lokalu, sprzętów, przyborów i materiałów piśmiennych dla komisji, oraz koszty sporządzenia spisów do głosowania. Wszelkie inne wydatki ponosi Skarb Państwa.

6) Wszystkie ważniejsze wydarzenia oraz przeszkody, hamujące tok akcji wyborczej winny być natychmiast telefonicznie meldowane.

Należy wydać zarządzenia, zmierzające do zachowania porządku w dniu wyborów.

W dniu 13 stycznia 1947 r. powinny być rozplakatowane obwieszczenia o zakazie sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych w dniach 17, 18 i 19 stycznia 1947 r.

Wszelkie imprezy sportowe, widowiska, rozrywki i uroczystości, mające się odbyć w dniu wyborów, powinny być odwołane.

Adres Redakcji: Warszawa, Łazienki, telefon 85358
Redaktor naczelny H. Kurkowska, przyjmuje interesantów codziennie 11 — 13.
Prenumerata 65 zł. kwartalnie (egz. zł. 5 + porto) Konto PKO I — 707 Redakcja rękopisów nie zwraca.
Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik", Warszawa-Praga, ulica Środkowa 7. telefon 264

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik". B-10610 Druk. Spółdz. Wyd. „Czytelnik", Marszałkowska 3/5